

**UNIVERSITATEA NICOLAE TITULESCU
BUCUREȘTI
ȘCOALA DOCTORALĂ**

**REZUMAT
TEZĂ DE DOCTORAT**

Cu tema:

***ASPECTE TEORETICE ȘI DE PRACTICĂ JUDICIARĂ
PRIVIND INFRAȚIUNEA DE TRAFIC DE PERSOANE***

Conducător științific:

Profesor universitar doctor

DOBRINOIU Vasile

Doctorand:

TANISLAV Adina

București
2009

Apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei constituie o preocupare constantă și comună tuturor sistemelor de drept, în special ale celor circumscrise Uniunii Europene. În orice orânduire socială, viața omului a fost ocrotită de lege, nu numai ca fenomen biologic, ci, mai presus de toate, ca fenomen social, ca valoare primară și absolută a oricărei societăți, ca o condiție indispensabilă a însăși existenței societății.

Modernizarea societății în care trăim a atras după sine, cum era de așteptat, dezvoltarea nu numai a laturilor pozitive, ci și înflorirea criminalității organizate și a traficului de persoane, obligând autoritățile să adopte măsurile adecvate pentru contracararea acestor fenomene.

Teza de doctorat intitulată „*Aspecte teoretice și de practică judiciară privind infracțiunea de trafic de persoane*” analizează reglementările actuale în domeniu pe mai multe planuri, luând în considerare prevederile tratatelor și convențiilor internaționale la care România a aderat, prevederile legislației penale în vigoare, într-un amplu context de drept și practică judiciară, aflat în permanentă schimbare. Cadrul european în care activează sistemul judiciar din România obligă societatea românească și autoritățile să se adapteze noilor standarde, mai ales în acest domeniu deosebit de important.

Lucrarea abordează traficul de persoane din perspectiva dreptului penal coroborat cu dreptul procesual penal și criminologie, aspecte care nu puteau fi scoase din contextul cadrului penal, ca o materializare a voinței legiuitorului și o punere în practică a aspectelor teoretice legate de incriminarea faptei de trafic de persoane.

De o deosebită importanță sunt aspectele legate de abordarea victimei traficului de persoane, astfel încât procedurile judiciare la care participă să nu fie traumatizante și să nu contribuie la revictimizarea acesteia. Minorul, ca victimă a traficului de persoane ocupă un loc special, având în vedere necesitatea aplecării cu deosebită delicatețe, asupra investigării aspectelor legate de exploatarea acestuia.

Fenomenul traficului de persoane naște adesea controverse și confuzii, fiind asemănat cu traficul de migranți, cu proxenetismul, iar victima traficului de persoane cu prostituata. Lucrarea își propune să analizeze, în detaliu, asemănările și deosebirile între aceste infracțiuni, în vederea eliminării oricăror controverse. Aspectele teoretice sunt întărite de numeroase exemple din practica judiciară a instanțelor din România.

Motivația redactării acestei lucrări o constituie dorința de pune la dispoziția specialiștilor din dreptul penal, dar și a celor cu preocupări în acest domeniu, a experienței acumulate de către autoare în aproape zece ani de muncă de poliție în acest domeniu, prin elaborarea unei lucrări de

specialitate, utilă și necesară pentru a clarifica unele aspecte privind traficul de persoane, un fenomen aflat în permanentă schimbare.

De asemenea, sunt supuse atenției specialiștilor propuneri „*de lege ferenda*”, în vederea îmbunătățirii activității de prevenire și combatere a traficului de persoane.

Lucrarea nu își propune să epuizeze problemele ridicate de această instituție de drept, ci numai să le documenteze și să deschidă noi căi de reflecție asupra acesteia, din perspectiva unor surse diverse de documentare, prin cunoașterea aprofundată a dreptului penal comparat și a practicii judiciare naționale și internaționale.

CAPITOLUL I: CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND TRAFICUL DE PERSOANE

Capitolul I analizează fenomenul migraționist și legătura acestuia cu traficul de persoane. De-a lungul istoriei umanității, mișcările migratorii au constituit un fenomen constant, astfel că s-a ajuns să se afirme că „istoria lumii este istoria migrației¹”. Deplasările populației la nivel internațional se datorează unor cauze diferite, în funcție de momentul istoric analizat, în special circumstanțele economice, politice sau religioase.

Traficul de persoane reprezintă o violare a drepturilor omului, a demnității și libertății acestuia, un fenomen care există și se manifestă în aproape toate țările lumii, indiferent de gradul acestora de dezvoltare. An de an, femei, bărbați și copii devin victime ale exploatării sexuale, ale exploatării prin muncă forțată sau pentru prelevarea de organe. Cauzat de o multitudine de factori psiho-sociali precum sărăcia, lipsa de educație, relații familiale dezorganizate etc., traficul de persoane ia amploarea unui fenomen în special în țările slab dezvoltate sau în curs de dezvoltare. De asemenea, efectele sale pot afecta o multitudine de arii din viața unei comunități precum mișcările demografice, sănătatea, securitatea publică, nivelul de educație, gradul de ocupare a forței de muncă.

Traficul de persoane nu este un fenomen recent, existând rapoarte ale poliției din alte state, datate la sfârșitul secolului al XIX-lea. Cel mai recent Raport anual privind traficul de persoane prezentat de către Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii, apreciază că „aproximativ 800.000 de

¹ Herrero Herrero C., „Migracion de extranjeros. Su relacion con delincuencia.Perspectiva criminologica”, Revista *Actualidad Penal*, Spania, 2003, partea I, pag. 234.

persoane sunt traficate anual în afara granițelor naționale, cifră care nu include milioanele de persoane traficate în propriile țări.”

Biroul Internațional al Muncii, structura specializată a Organizației Națiunilor Unite, afirmă într-un raport dat publicității în luna februarie 2008, că cel puțin 2,4 milioane de persoane sunt victime ale traficului de persoane în scopul exploatării forței de muncă în toată lumea, generând un profit estimat de 32 miliarde dolari SUA anual². Cat privește Europa, aceeași organizație estimează că aproximativ 300.000 femei ar fi afectate de traficul de persoane în fiecare an.

La rândul său, UNICEF³ estimează că „la nivel global, aproximativ 1.2 milioane copii sunt traficați în fiecare an, atât în țările lor, cât și în afara granițelor acestora”.

Organizația Internațională privind Migrația și Comisia Europeană estimează că 12.000 până la 36.000 de persoane sub 18 ani sunt traficate anual în Europa în diverse scopuri, inclusiv pentru a fi puși la muncă forțată, munci casnice, munci agricole, cerșit și furat.

Potrivit Raportului Uniunii Europene privind situația crimei organizate din anul 2004, la scară globală traficul de ființe umane este o afacere de 8,5 miliarde euro până la 12 miliarde euro pe an.

Deși cifrele referitoare la numărul de persoane traficate diferă uneori mult de la o sursă la alta, iar o estimare bazată pe o metodologie unitară, acceptată de specialiștii în domeniu continuă să fie încă un deziderat, ele confirmă o realitate extrem de îngrijorătoare: **traficul de persoane înseamnă, înainte de orice, multe, prea multe tragedii umane, vieți distruse pentru profitul traficantilor.**

CAPITOLUL II: REGLEMENTĂRI JURIDICE INTERNAȚIONALE PRIVIND INFRAȚIUNEA DE TRAFIC DE PERSOANE

În capitolul al II-lea sunt analizate, pe rând, reglementările în domeniu la nivelul Organizației Națiunilor Unite, la nivelul Uniunii Europene, precum și la nivelul Consiliului Europei.

Lunga și variata istorie a documentelor internaționale cu privire la traficul de persoane reflectă dificultățile comunității internaționale de a

² http://www.ilo.org/global/Themes/Forced_Labour/lang--en/index.htm

³ Fondul Internațional pentru Urgențe ale Copiilor al Organizației Națiunilor Unite.

ajunge la un consens și de a obține în mod eficient o înțelegere la scară largă. La nivel mondial, istoria începe cu *Acordul internațional pentru suprimarea comerțului cu femei*, ce datează din anul 1904⁴, continuând apoi cu *Convenția pentru suprimarea traficului de femei și copii*⁵ sau cu *Convenția privind suprimarea traficului de persoane și exploatarea prin prostituție*⁶.

Aceste prime instrumente de largă aplicație internațională sunt analizate în lucrare, rând pe rând, fiind subliniat rolul deosebit de important al acestora prin semnalarea problemelor cu care se confruntau statele la nivel național, la acea vreme, prin implementarea unor prime măsuri de politică penală și de prevenție, și prin asumarea unor obligații la nivel internațional, trasând liniile de politică a reglementărilor pe care trebuie să le facă statele pentru a da aplicabilitate și eficiență convențiilor adoptate și asumate prin semnare.

Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate și Protocolul adițional privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor au fost analizate împreună, întrucât traficul de persoane este, prin excelență, o infracțiune de crimă organizată, care încalcă grav drepturile omului. În preambulul Protocolului se precizează faptul că “asocierea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate cu un instrument internațional vizând prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și a copiilor, va ajuta la prevenirea și combaterea acestui tip de criminalitate”.

Convenția reprezintă principalul mecanism internațional de luptă împotriva criminalității organizate adoptat de Organizația Națiunilor Unite. Convenția este un instrument cu forță juridică obligatorie care angajează statele semnatare în sensul adoptării unei serii de măsuri împotriva crimei organizate transfrontaliere.

În ceea ce privește reglementările **la nivelul Uniunii Europene**, se observă că începând cu anii 90, Uniunea Europeană s-a implicat activ în lupta împotriva traficului de ființe umane, în special pentru prevenirea traficului de persoane, revizuirea legislației penale la nivel european,

⁴ Acordul internațional cu privire la reprimarea traficului cu femei, semnat la 18 mai 1904.

⁵ Semnată de 27 de state, printre care și România.

⁶ Adoptată la data de 2 decembrie 1949 prin Rezoluția 317 (IV) a Organizației Națiunilor Unite.

îmbunătățirea cooperării polițienești și judiciare în vederea identificării și tragerii la răspundere penală a traficantilor, precum și pentru acordarea protecției și asistenței victimelor traficului de persoane. Au fost analizate o serie de directive ale Uniunii Europene în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane.

Tratatul de la Amsterdam, care are printre obiective crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție, ocupă un loc important în analiza activității Uniunii Europene în acest domeniu. Titlul al VI-lea se referă la cooperarea polițienească și judiciară în materie penală. În cuprinsul acestui capitol, găsim o referire expresă la traficul de persoane, tratatul considerând infracțiunea de trafic de persoane ca pe unul din delictelor care trebuie combătute cu precădere.

În lucrarea este prezentat, de asemenea, *Planul UE privind cele mai bune practici, standarde și proceduri pentru prevenirea și combaterea traficului de persoane*⁷.

În pofida acestei activități intense la nivelul Uniunii Europene, traficul de persoane nu a scăzut în intensitate. Într-o recomandare a Parlamentului European privind lupta împotriva traficului de persoane din anul 2006 se menționează că “măsurile adoptate până în prezent pentru a diminua traficul de persoane nu au determinat o scădere a numărului victimelor, ci, din contră, se constată că traficul de persoane este una din activitățile ilicite care a luat amploare”. Acest lucru presupune o intensificare a activităților desfășurate atât în la nivelul prevenirii traficului de persoane, dar mai ales pentru combaterea fenomenului prin tragerea la răspundere penală a celor vinovați. Crearea unei legislații antitrafic eficientă constituie un prim pas în combaterea acestui fenomen.

În acest context, este analizat în detaliu și cel mai recent **demers al Consiliului European**, respectiv elaborarea *Convenției privind lupta împotriva traficului de persoane*. Scopul acesteia este acela de a reglementa cadrul internațional de incriminare a infracțiunii de trafic de persoane, de a elabora recomandări pentru statele membre și nemembre în vederea instituirii unor măsuri eficiente pentru prevenirea și incriminarea traficului de persoane, dar și pentru acordarea asistenței victimelor acestei infracțiuni. Acțiunea Consiliului European este cu atât mai relevantă cu cât acesta numără printre cele 46 de state membre, atât țări de origine cât și de tranzit și de destinație pentru victimele traficului de persoane.

⁷ Decizia nr. 2005/C311/01, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene din 09. 12. 2005.

Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane a fost adoptată la 3 mai 2005 și deschisă spre semnare la 16 mai 2005 la Varșovia. Convenția a intrat în vigoare la 1 februarie 2008, la 90 de zile după semnarea de către 10 state, din care 8 sunt membre ale Consiliului Europei. În prezent, convenția este ratificată de 20 state⁸, printre care și România⁹.

Analiza atentă a documentului relevă că acesta ia în considerație toate celelalte instrumente internaționale existente, în special Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate și protocolalele adiționale. Convenția lărgiște câmpul de aplicabilitate existent prin aplicarea Convenției ONU. În articolul 2 se precizează că « prezenta convenție se va aplica tuturor formelor de trafic de persoane, intern sau internațional, în legătură sau nu cu crima organizată ».

Este remarcabilă dorința organismelor internaționale, fie că vorbim despre Organizația Națiunilor Unite, despre Uniunea Europeană sau Consiliul Europei, de a căuta soluții pentru a perfecționa metodele de luptă împotriva oricăror forme de discriminare sau exploatare, de eliminare a oricăror forme de diferențiere.

Începutul secolului al XXI-lea este marcat de tendința tot mai puternică a statelor de cooperare la nivel internațional și de gândire a soluțiilor comune în vederea realizării depline a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, precum și dorința de a veghea împreună la noile pericole ce amenință îndeplinirea principiilor afirmate în atâtea documente la care au aderat.

CAPITOLUL III: ANALIZA JURIDICO-PENALĂ A INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE ÎN LEGEA 678/2001 PRIVIND PREVENIREA ȘI COMBATEREA TRAFICULUI DE PERSOANE

În capitolul al III-lea este analizată din punct de vedere juridico-penal infraținea de trafic de persoane.

Legea nr. 678/2001 este principalul instrument de politică penală în materia traficului de persoane. Legea conține definiția termenilor (capitolul I), dispoziții care privesc prevenirea traficului de persoane, cu indicarea

⁸ Albania, Austria, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Cipru, Danemarca, Franța, Georgia, Lituania, Moldova, Malta, Muntenegru, Norvegia, Polonia, Portugalia, România, Slovacia și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord au ratificat până în prezent convenția.

⁹ Prin Legea 300/2006, publicată în Monitorul Oficial 622 din 19 iulie 2006, Parlamentul României a ratificat Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane .

instituțiilor responsabile în aplicarea politicilor de prevenție (capitolul II), norme de incriminare a traficului de persoane și a infracțiunilor conexe traficului de persoane, dispoziții speciale privind confiscarea, cauze de nepedepsire (capitolul III), dispoziții procedural-penale (capitolul IV), măsuri de protecție specială și reintegrare a victimelor traficului de persoane (capitolul V), dispoziții privind cooperarea judiciară internațională în acest domeniu (capitolul VI) și dispoziții finale privind intrarea în vigoare.

O atenție deosebită a fost acordată subiectului pasiv al infracțiunii, respectiv victimei traficului de persoane, subiectului activ, precum și dificultăților întâlnite în practica judiciară privind încadrarea juridică a infracțiunii cu subiect pasiv multiplu, atunci când traficanții acționează în baza aceleiași rezoluții infracționale. Aspectele teoretice sunt completate de exemple din practica judiciară a instanțelor, deciziile fiind apoi comentate și argumentate.

În ceea ce privește latura obiectivă, a fost analizată în detaliu fiecare modalitate normativă prin care se realizează elementul material, respectiv: recrutarea, transferarea, transportarea, cazarea sau primirea unei persoane, în scopul exploatarea acesteia.

De asemenea sunt prezentate, rând pe rând, formele de exploatare a persoanei, latura subiectivă a infracțiunii, formele și modalitățile, precum și sancțiunile prevăzute de lege.

Analiza infracțiunii de trafic de minori constituie un subcapitol important, punându-se accentul pe gravitatea acestei infracțiuni, având în vedere că persoana vătămată este copilul.

CAPITOLUL IV: EXAMEN TEORETIC AL INFRACTIUNILOR CONEXE TRAFICULUI DE PERSOANE

Capitolul al IV-lea analizează comparativ infracțiunea de trafic de persoane cu alte infracțiuni conexe, respectiv : traficul de migranți, proxenetismul, prostituția sau adopțiile internaționale ilegale.

Traficul de migranți presupune, în principal, deplasarea organizată a unor persoane, în scopul obținerii unui profit. Traficul de persoane este ușor de confundat cu traficul de migranți datorită unor elemente comune. Unul dintre acestea este proveniența migranților și a victimelor traficului de persoane din țări sărace și dorința acestora de a căuta o viață mai bună în

țările dezvoltate. De multe ori, țările de recrutare a victimelor traficului de persoane și cele de proveniență a migranților sunt aceleași, ca, de altfel, și pentru statele de destinație. Chiar și rutele de traficare ilegală a victimelor și migranților sunt identice în multe cazuri, astfel încât se poate vorbi despre o asemănare între cele două fenomene amintite.

Ambele infracțiuni sunt considerate infracțiuni grave, așa cum prevede Legea 39/ 2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate.

Traficul de migranți este incriminat în art. 71 din Ordonanța de Urgență 105 din 2001¹⁰. Constituie trafic de migranți fapta de a racola, îndruma sau călăuzi una sau mai multe persoane în scopul trecerii frauduloase a frontierei de stat, precum și organizarea acestor activități.

Prevăzută la art. 329 al.1 și 2 din Codul penal, **infracțiunea de proxenetism** este definită astfel: “îndemnul ori înlesnirea practicării prostituției sau tragerea de foloase de pe urma practicării prostituției de către o persoană se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi”.

Recrutarea unei persoane pentru prostituție sau tragerea de foloase de pe urma practicării prostituției de către o persoană se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi.”

Dincolo de diferențele și asemănările dintre aceste infracțiuni, problema cea mai dificilă o constituie încadrarea juridică a faptei penale supusă analizei, în situația unor modalități asemănătoare de realizare a laturii obiective a celor două infracțiuni, respectiv în cazul recrutării unor persoane pentru practicarea prostituției și constrângerii la prostituție, care coexistă identic și la infracțiunile de trafic de persoane.

Adeesea, când vorbim despre traficul de persoane, victima traficului de persoane este asimilată cu **prostituata**. Traficul de persoane se reduce, astfel la forma cea mai intens mediatizată, dar și cea mai veche: exploatarea sexuală.

Prostituția presupune oferirea de bună voie de către o persoană a serviciilor sexuale pentru a-și procura mijloacele de existență. Victima traficului de persoane, în schimb, este obligată, prin diverse mijloace (fraudă, înșelăciune, amenințare, violență sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra) să presteze activitățile sexuale în beneficiul traficantilor. Chiar și în situația în care victima a avut cunoștință despre faptul că la locul de destinație urmează să întrețină raporturi sexuale cu

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.352 din 30 iunie 2001, modificată prin Legea 39 din 2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate publicată în Monitorul Oficial nr. 50/29 ianuarie 2003.

clienții, dar odată ajunsă acolo este obligată să facă acest lucru, este deposedată de banii obținuți, ținută sub control 24 de ore, fără a avea libertate de mișcare, atunci ne aflăm în situația infracțiunii de trafic de persoane, și nu de prostituție. Distincția dintre infracțiunea de prostituție și infracțiunile de trafic de persoane se face, în principal, cu privire la calitatea persoanei care practică relații sexuale cu diferite persoane, în vederea realizării de venituri.

În practică, importanța delimitării infracțiunii de prostituție, prevăzută de art. 328 C. pen., de infracțiunile care incriminează traficul de persoane, prevăzute de Legea nr. 678/2001, rezidă în mod esențial în tratamentul ce urmează a fi aplicat persoanei descoperite ca practicând prostituția: fie luarea măsurilor de protecție și ocrotire, fie tragerea la răspundere penală, în funcție de caracterul benevol sau forțat al exercitării acestei activități.

În acest context, este analizată și posibilitatea dezincriminării prostituției, conform proiectului noului cod penal, opțiune la care achiesăm, luând în considerare un amplu context legislativ european, dar și rezultatele incriminării unei astfel de fapte. Astfel, conform unui raport al Ministerului Justiției, la 01.03.2009, își executau pedeapsa un număr de 9 persoane condamnate definitiv pentru această infracțiune, dintr-un total de aproximativ 23.111 persoane private de libertate condamnate definitiv, aflate în sistemul penitenciar românesc. În anul 2005 își executau pedeapsa, în sistemul penitenciar român, un număr de 17 persoane condamnate pentru prostituție¹¹.

Aparent fără legătură între ele, traficul de persoane și **adoapțiile internaționale** constituie un subiect deosebit de incitant, aflat în dezbateri internațională. Din punct de vedere juridic, infracțiunea de trafic de persoane nu include în definiția sa, ca modalitatea de comitere vânzarea unui copil în scopul intermediării unei adopții internaționale sau ca scop al exploatării victimei traficului de persoane, dar acest lucru se întâmplă și rămâne nepedepsit, undeva, la limita dintre legalitate și ilegalitate.

Traficul de persoane în scopul intermediării de adopții internaționale ilegale se dovedește a fi un fenomen în continuă creștere în ultimele două decenii. Din ce în ce mai multe familii cu o situație materială bună din țările occidentale încearcă pe căi ilegale să adopte copii din zonele sărace ale lumii. În acest context, chiar și în domeniul adopțiilor funcționează legea comună a oricărei piețe: oferta caută cererea, iar cererea urmărește oportunitățile.

¹¹ Raport disponibil la www.just.ro

Adopția internațională, în România, a constituit și constituie o materie deosebit de delicată; de cele mai multe ori, sub presiunea sau la îndrumarea organismelor europene sau internaționale au avut loc numeroase intervenții legislative, unele respectând și reflectând conjunctura politică internațională și nicidecum interesul major al copilului, așa cum este stipulat în toate convențiile internaționale în domeniu.

CAPITOLUL V: ASPECTE DE PROCEDURĂ PENALĂ PRIVIND INFRAȚIUNEA DE TRAFIC DE PERSOANE

5.1. Urmărirea penală a cazurilor de trafic de persoane

5.2. Particularitățile ședinței de judecată în cazul traficului de persoane

Legea 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane instituie dispoziții speciale privind procedura judiciară, atât în faza de urmărire penală, cât și în faza de judecată. Necesitatea unui răspuns eficient din partea autorităților judiciare în cazul săvârșirii infracțiunii de trafic de persoane a determinat perfecționarea regulilor procedurale și a tehnicilor de investigare.

Instrumentarea cazurilor de trafic de persoane se face pe baza regulilor procesului penal, legiuitorul prevăzând unele dispoziții speciale privind urmărirea penală și judecarea. În acest capitol sunt analizate regulile speciale privind urmărirea penală a cazurilor de trafic de persoane.

Modificările recente aduse Codului de procedură penală și prevederile Legii 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate introduc o serie de tehnici speciale de investigare menite să consolideze documentarea activității infracționale, după cum urmează:

- a. Folosirea investigatorilor sub acoperire
- b. Interceptarea și înregistrarea convorbirilor telefonice efectuate prin telefon sau prin orice alt mijloc electronic de comunicare, precum și înregistrările în mediul ambiental;
- c. Punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora.
- d. Darea în urmărire a persoanelor cercetate
- e. Darea în consemn a persoanelor cercetate

Lucrarea analizează, pe rând, dispozițiile speciale privind judecata, prevăzute în Legea 678 din 2001 precum și clauzele speciale de nepedepsire prevăzute de lege.

Noțiunea de victimă nu a fost prevăzută în Codul Penal Român sau în Codul de procedură penală. În această situație, autorul încearcă să dea răspunsul la întrebarea: **când o persoană devine victimă a traficului de persoane?** Codul de procedură penală definește doar partea vătămată¹², partea civilă și martorul.

Din analiza practicii judiciare, rezultă există mai multe tipuri de victime:

- victime care sunt identificate de poliție, dar nu doresc să declare nimic,
- victime identificate de poliție, care doresc să dea informații, dar care nu doresc să participe în vreun fel în procesul penal.
- victime identificate de poliție sau care se prezintă la o unitate de poliție și doresc să participe în procesul penal,
- victime neidentificate, în pofida eforturilor susținute făcute de agențiile de aplicare a legii și care rămân undeva, în societate, fără a beneficia de protecția legii, de cele mai multe ori într-o stare de exploatare accentuată;

În lucrare sunt prezentate principiile de bună practică privind relația dintre anchetator și victima traficului de persoane, precum și reguli privind audierea victimei traficului de persoane.

CAPITOLUL VI: ASPECTE CRIMINOLOGICE PRIVIND TRAFICUL DE PERSOANE- FENOMEN GLOBAL DE CRIMĂ ORGANIZATĂ

Traficul de persoane este una dintre infracțiunile cel mai larg răspândite la nivel mondial. Acesta s-a dezvoltat pe fondul unor cauze care diferă de la o regiune la alta, și de la un mod de exploatare la altul. Oportunitățile au fost date de existența unei largi categorii de persoane care

¹² Persoana care a suferit prin fapta penală o vătămare fizică, morală sau materială, dacă participă la procesul penal

își doreau să emigreze, de slaba educație a publicului, ceea ce nu le permitea să distingă pericolele la care se expuneau, de incapacitatea și neimplicarea autorităților și de o mare cerere în străinătate pe piața serviciilor sexuale sau a muncii forțate.

În România, fenomenul dezvoltării criminalității organizate în general și a traficului de persoane, în special a fost favorizat de **absența unei legislații** în acest domeniu până în 2001. Singurele infracțiuni care erau legate de traficul de persoane se refereau la proxenetism, lipsirea de libertate în mod ilegal sau sclavie. De asemenea, sistemul de protecție a copilului a fost practic inexistent în primii ani de după Revoluția din 1989 și nu a existat control asupra scoaterii din țară a copiilor sau a adopțiilor internaționale. În aceste condiții, riscurile la care se expuneau traficanții erau foarte mici, practic inexistente, ceea ce a favorizat dezvoltarea rapidă a rețelelor de trafic de persoane, inclusiv minori.

În lucrare sunt prezentate principalele cauze ale apariției și dezvoltării traficului de persoane în România. Dincolo de cauzele economice, apariția și dezvoltarea traficului de persoane a fost în primul rând efectul unei **slabe funcționări a instituțiilor statului** care au fost incapabile să formuleze un răspuns pertinent la noile provocări.

Există o serie de **cauze** ce generează și susțin fenomenul traficului de persoane, dintre care cele mai importante sunt:

- Standardul socio-economic scăzut.
- Șomajul și lipsa de ocupație
- Nivelul educațional scăzut
- Globalizarea
- Existența zonelor de conflict
- Lipsa de informare

Traficul de persoane este o infracțiune care afectează nu doar victimele sale și familiile acestora, ci și societatea în ansamblu. Traficul de persoane nu trebuie privit doar ca formă de victimizare a ființei umane, ci și ca o problemă de dezvoltare umană și socială. Consecințele negative ale traficului se extind de la victimele directe (traume fizice și psihologice, consecințe grave asupra sănătății persoanelor, dar și diminuarea șanselor persoanelor de a duce o viață normală, datorită faptului că traficarea împiedică persoana să se comporte ca membru al societății), la comunitățile și societatea din care acestea provin și care se confruntă cu pierderea capitalului uman, cu cheltuieli crescute pentru recuperarea și reintegrarea socială a persoanelor traficate.

Odată organizat, traficul de ființe umane își marchează teritoriul într-un stat sau o regiune și va cunoaște o creștere rapidă și va prezenta riscuri serioase cu privire la stabilitatea țărilor afectate. Principalele efecte sunt:

- violența crescută la nivelul grupurilor criminale organizate
- creșterea și diversificarea crimei organizate
- destabilizarea economică
- destabilizarea demografică
- creșterea corupției în sectorul public
- destabilizarea investiției economice în interior
- fenomenul copiilor rămași acasă în urma plecării părinților la muncă în strainatate
- Consecințele psihologice ale traficului de persoane asupra victimei

CAPITOLUL VII: ASPECTE DE DREPT COMPARAT

Reglementările legislative referitoare la traficul de ființe umane sunt diferite de la o țară la alta. Astfel, multe țări au ratificat Protocolul ONU și au promulgat legi speciale anti-traffic în conformitate cu acesta, iar alte țări sunt în procesul de elaborare și implementare a unor astfel de măsuri. Unele țări aplică legile și construiesc mecanisme specifice de coordonare pentru a rezolva problema, altele sunt încă în fază preliminară.

În țările în care nu există prevederi exprese anti-traffic în legislație, absența unei astfel de legislații este percepută ca fiind un obstacol în calea punerii sub acuzare a tuturor modalităților infracționale în speță.

Cu toate acestea, chiar dacă o lege specială facilitează investigațiile și punerea sub acuzare a cazurilor de trafic, aplicarea legislației existente este de obicei suficientă pentru inculparea traficantilor pentru actele comise, întrucât infracțiunea de trafic de persoane presupune întotdeauna comiterea și a altor fapte grave pe care legislația națională o prevede deja. În acest capitol sunt analizate legislațiile din Spania, Italia, SUA și Germania.

CAPITOLUL VIII: PROPUNERI DE LEGE FERENDA ȘI CONCLUZII

Traficul de ființe umane este un fenomen care trebuie abordat din mai multe perspective: este o încălcare gravă a drepturilor omului, un fenomen economic și social cu consecințe pentru întreaga societate, o problemă de sănătate publică, și nu în ultimul rând o faptă gravă, în care traficanții, și nu victimele, sunt infractorii.

La nivel național, autoarea consideră că legislația României privind combaterea traficului de persoane se aliniază, în general, normelor internaționale în domeniu. Deși România a semnat și ratificat documentele internaționale în domeniu, transpunerea acestora în dreptul intern întârzie să apară. În urma analizării dreptului penal intern, consider că o serie de prevederi legislative ar putea fi îmbunătățite, având în vedere și legislațiile altor țări, dar mai ales prevederile documentelor internaționale în domeniu:

a. definirea noțiunii de victimă a traficului de persoane.

Orice lege specială, presupune, înainte de toate, definirea termenilor cu care operează. În cuprinsul Legii 678 din 2001 se fac numeroase referiri la victima traficului de persoane, drepturile și obligațiile acesteia, dar nu este explicat înțelesul termenului de victimă. Convenția Consiliului Europei definește pentru prima dată termenul de “victimă” a traficului de persoane, ca fiind “orice persoană care este subiect al traficului de persoane, așa cum este definită în acest articol”. Necesitatea acestei definiții este legată nu numai de încadrarea juridică a faptei de trafic de persoane, ci și de o serie de măsuri de protecție și asistență pentru victimele traficului de persoane care nu pot fi puse în aplicare, fără o definire clară a termenului de victimă.

b. modificarea normei de incriminare prevăzute la articolul 12 și 13, prin introducerea activităților de vânzare/cumpărarea a unei persoane, respectiv a unui minor, ca modalități de comitere a faptei.

Consider că, în definiția dată traficului de minori, la nivel național, ar trebui adăugată incriminarea faptei de vânzare a copiilor, așa cum apare în Protocolul privind vânzarea copiilor, exploatarea sexuală a acestora și pornografia infantilă, adițional la Convenția cu privire la drepturile copilului, respectiv “orice act sau tranzacție prin care un copil este transferat de către o persoană sau un grup de persoane, către o altă persoană în contra cost sau contra oricăror alte avantaje materiale”, prin vânzare înțelegându-se inclusiv obținerea consimțământului în mod fraudulos, ca intermediar

pentru adopția copiilor, prin încălcarea dispozițiilor prevăzute în instrumentele juridice internaționale în materia adopției internaționale.

Pericolul social rezultat din vânzarea unei persoane determină necesitatea incriminării ca activitate distinctă în cadrul infracțiunii de trafic de persoane. Din analiza fenomenului infracțional la nivelul anului 2008¹³, se poate observa că aproximativ 6 % din cazurile de trafic de persoane au avut ca recrutor o rudă sau sotul/soția. De aceea, consider că traficarea unei persoane de către o rudă sau un membru de familie ar trebui să constituie una din formele agravate ale infracțiunii, pedeapsa putând fi mărită până la 20 ani și interzicerea unor drepturi.

c. Introducerea unei clauze speciale de nepedepsire pentru victimele traficului de persoane care săvârșesc infracțiunea de trecere frauduloasă a frontierei de stat.

Din practica Direcției de Combatere a Criminalității Organizate pot evidenția un aspect rămas nelegiferat, și anume situația victimelor traficului de persoane care au săvârșit și alte infracțiuni, cum ar fi de exemplu infracțiunea de trecere ilegală a frontierei de stat a României¹⁴ sau a unui stat străin¹⁵, situația în care pe de o parte aceste persoane se constituie părți vătămate în cauză sau martori, iar pe de altă parte sunt cercetate pentru săvârșirea infracțiunii de trecere ilegală a frontierei. În această situație, victima nu va mai colabora cu poliția, ceea ce va îngreuna mersul anchetei și va adânci dependența formării unui dosar penal în funcțiile de declarațiile victimei, făcând aplicarea regulii conform căreia, în lipsa mărturiei victimei traficului de persoane, nu poți documenta un caz de trafic de persoane.

d. Reformularea art. 44 privind dreptul victimei la asistență juridică pe durata desfășurării procesului penal.

În cazul infracțiunilor de trafic de persoane, asistența juridică obligatorie este prevăzută în cazul victimelor, întrucât dispozițiile art.44 din lege prevăd că victimele infracțiunii au dreptul să primească asistență juridică obligatorie pentru a putea să-și exercite drepturile în cadrul procedurilor penale prevăzute de lege, în toate fazele procesului penal și să-și susțină cererile și pretențiile civile față de inculpați. Modul de redactare al art.44 din Legea nr. 678/2001, prin alăturarea celor doi termeni „dreptul“ și

¹³ Vez Anexa nr. 2. Relația victimei cu recrutorul.

¹⁴ Prev. la art.70 din OUG 105/2001, aprobată prin Legea 243/2002

¹⁵ Prev. în art. 4 din OUG 112/2001 aprobată prin Legea 252/2001

„obligatorie“, a generat controverse în practica judiciară în sensul că unele instanțe au lăsat la latitudinea victimelor posibilitatea de a beneficia de asistență juridică calificată, în timp ce altele au desemnat din oficiu apărători, considerând că asistența juridică este obligatorie. Consider că intenția legiuitorului a fost aceea de a îndruma și ajuta partea vătămată prin intermediul unei persoane cu calificare juridică și profesională corespunzătoare, pentru apărarea drepturilor și intereselor sale legale. De altfel, aceste dispoziții au fost preluate și dezvoltate de Legea nr. 211/2004, privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor, care reglementează măsurile de informare a victimelor cu privire la drepturile acestora respectiv despre faptul că pot beneficia de consiliere psihologică, de asistență juridică gratuită și de compensații financiare din partea statului.

Astfel, art. 44 ar putea avea următorul conținut:

“Persoanele prevăzute la art. 43 (victimele infracțiunilor, n.n.) beneficiază de asistență juridică din oficiu.”

e. reformularea articolului 16 privind consimțământul victimei

În ceea ce privește consimțământul victimei, aprecierea ca inexistent a unui consimțământ valabil trebuie privită într-o strânsă corelație cu situația specială în care se află o astfel de victimă: izolarea sa culturală, situația economică precară, împiedicarea accesului la justiție ori chiar poziția dominantă a celor care exploatează persoana care face obiectul traficului¹⁶. În toate cazurile de trafic de persoane, *vulnerabilitatea victimei, datorată în primul rând vârstei, lipsei de experiență de viață, gradului ridicat de sugestibilitate și posibilităților reduse de a se apăra, în cazul minorilor, precum și altor factori în cazul persoanelor adulte (situația familială, lipsa oportunităților de angajare, poveștile de succes din partea celor care au plecat la muncă în străinătate, lipsa educației etc)* o plasează într-o situație de inferioritate care este exploatată de către traficant, context în care este exclusă exprimarea unui consimțământ liber și în cunoștință de cauză de către victimă.

¹⁶ Stănescu L, Consimțământul victimei traficului de persoane. Efecte, Revista de drept penal nr. 3/2004, pag. 132

f. incriminarea folosirii serviciilor care fac obiectul exploatării unei persoane traficate.

Plecând de la principiul potrivit căruia oferta urmează cererea, și dacă nu ar exista cerere cu privire la serviciile sexuale sau privind munca la negru, oferta și-ar pierde din interes, consider că ar trebui incriminată activitatea clienților care se folosesc de serviciile unei victime, indiferent dacă ne referim la exploatarea sexuală sau la munca forțată.

România s-a angajat, prin semnarea și ratificarea Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, să incrimineze fapta persoanei care se folosește de serviciile victimelor, dacă aceste persoane au cunoscut acest lucru (incriminare cerută de art. 19 din Convenție).

g. sancționarea persoanelor juridice implicate în săvârșirea infracțiunilor prevăzute de Legea nr. 678/2001;

Tendința actuală la nivel internațional și național este aceea de angaja răspunderea persoanei juridice, în situația în care comiterea faptei s-a făcut pentru beneficiul societății de către o persoană din conducerea acesteia. De exemplu, societățile de intermediari de contacte de muncă pot fi astfel trase la răspundere penală, sancțiunile putând fi: amenda, dizolvarea persoanei juridice, suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice pe o durată determinată, închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice pe o durată determinată, interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice pe o durată determinată sau afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare.

h. înființarea unui fond de compensare sau introducerea unor măsuri sau programe pentru asistență socială și integrare socială a victimelor ce ar putea finanțate din bunurile provenite din săvârșirea de infracțiuni.

În general, traficanții își iau măsuri de asigurare a bunurilor obținute prin comiterea infracțiunii de trafic de persoane, transferându-le pe numele altor membrii de familie, astfel încât, dacă acesta este cercetat pentru trafic de persoane, judecătorul să nu poată dispună confiscarea, întrucât acesta nu are nici un fel de bunuri pe numele său. Și totuși, crearea unui fond special alimentat din confiscările dispuse de instanțe, care pot ajunge la ordinul zecilor de mii de euro într-un singur caz de trafic de persoane ar ajuta la

finanțarea unor programe menite să asigure reintegrarea socială a victimelor și ar asigura compensarea financiară a acestora.

Traficul de persoane este un subiect inepuizabil. Dramele prin care trec zeci de mii de persoane anual constituie fiecare o poveste aparte, care merită toată atenția agențiilor de aplicare a legii pentru a diminua efectele produse.

Prin lucrarea de față am încercat abordarea traficului de persoane într-o manieră interdisciplinară, având la bază dreptul penal intern și apelând la dreptul procesual- penal, criminologie, psihologie și nu în ultimul rând la elemente de drept comparat.

Practica judiciară demonstrează că traficul de persoane este un fenomen în continuă schimbare, în care grupările criminale își perfecționează permanent modul de operare, drept răspuns la eforturile antitrafic. Astăzi, elementele tradiționale suferă mari schimbări, înregistrându-se tendințe noi atât privind categoriile de persoane vulnerabile, cât și scopurile de exploatare sau modalitățile de manipulare și de control. Pentru a putea face față noilor provocări se impune intensificarea colaborării internaționale, sincronizarea acțiunilor și intervențiilor precum și armonizarea metodelor de abordare a cazurilor de trafic de persoane.

Traficul de persoane continuă să fie pe prima pagina a agendelor organizațiilor guvernamentale și internaționale. Preocuparea constantă a agențiilor de aplicare a legii din România pentru diminuarea traficului de persoane va avea rezultate scontate în măsura în care toate autoritățile guvernamentale se vor implica în prevenirea și combaterea acestui fenomen, ținând cont de standardele internaționale în domeniu și experiența dobândită până în prezent.

* *
*

BIBLIOGRAFIE

I. LEGISLAȚIE ȘI DOCUMENTE JURIDICE INTERNAȚIONALE

1. *Acordul internațional de la Paris cu privire la reprimarea traficului cu femei* (18 mai 1904).
2. *Convenția internațională referitoare la reprimarea traficului cu femei albe* (4 mai 1910).
3. *Convenția internațională de la Geneva cu privire la reprimarea traficului cu femei și copii* (30 septembrie 1921).
4. *Convenția privind sclavia* (25 septembrie 1926)
5. *Convenția internațională cu privire la traficul cu femei majore* (11 octombrie 1933).
6. *Declarația universală a drepturilor omului* (10 decembrie 1948).
7. *Convenția pentru reprimarea traficului cu ființe umane și a exploatării prostituției semenilor”* (2 decembrie 1949)
8. *Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei* (18 decembrie 1979)
9. *Convenția cu privire la drepturile copilului* (29 noiembrie 1989)
10. *Convenția Națiunilor Unite privind crima organizată transnațională* (Palermo, Italia, decembrie 2000).
11. *Protocolul privind prevenirea, suprimarea și pedepsirea traficului cu persoane, în special femei și copii*, (Palermo, Italia, decembrie 2000).
12. *Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă* (6 septembrie 2000)
13. *Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de persoane* (4 mai 2005).

II. LEGISLAȚIE ROMÂNĂ

1. *Constituția României*
2. *Codul penal român*
3. *Codul de procedură penală al României*

4. *Legea nr. 678 din 2001 privind prevenirea și combaterea traficului de personae*, publicată în Monitorul Oficial nr. 783 din 11 decembrie 2001 cu modificările ulterioare.
5. *H.G. nr. 299/2003 privind aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr.678/2001*, publicată în Monitorul Oficial nr.206 din 31 martie 2003.
6. *H.G. nr.1216/2001 pentru aprobarea Planului național de acțiune al Guvernului României pentru combaterea traficului de ființe umane*, publicată în Monitorul Oficial nr.806 din 17 decembrie 2001.
7. *Ordonanța de Urgență nr. 105/2001 privind frontiera de stat a României*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 352 din 30 iunie 2001, aprobată cu modificări prin Legea nr. 243/2002,
8. *Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor*, publicată în Monitorul Oficial nr. din 28 decembrie 2002
9. *Ordonanța de Urgență nr. 143 din 24 octombrie 2002 pentru modificare și completarea unor dispoziții din Codul penal și unele legi speciale, în vederea ocrotirii minorilor împotriva abuzurilor sexuale*, publicată în Monitorul Oficial nr. 504 din 5 noiembrie 2002.
10. *Legea nr. 196/2003 privind prevenirea și combaterea pornografiei*, publicată în Monitorul Oficial nr. 342 din 20 mai 2003.
11. *Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterii criminalității organizate*, publicată în Monitorul Oficial nr. 50 din 29 ianuarie 2003.
12. *Legea nr. 302/2004 privind organizarea judiciară în materie penală*, publicată în Monitorul Oficial nr. 594 din 1 iulie 2004.
13. *Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri de protecție a victimelor unor infracțiuni*, publicată în Monitorul Oficial nr. 505 din 4 iunie 2004
14. *Legea nr. 576/2004 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală*, publicată în Monitorul Oficial nr. 1223/20 dec. 2004
15. *Legea nr. 274/2004 privind înființarea, organizarea sau funcționarea Oficiului Român pentru Adopții*, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 557 din 23 iunie 2004
16. *Legea nr. 273 din 21 iunie 2004 privind regimul juridic al adopției*, publicată în Monitorul Oficial nr. 557 din 23 iunie 2004.
17. *H.G.nr 1295/2004 pentru aprobarea Planului național de acțiune pentru prevenirea și combaterea traficului de copii*, publicat în Monitorul Oficial nr.802 din 31 august 2004.

18. *Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului*, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 557 din 23 iunie 2003, cu modificările și completările aduse de Hotărârea nr. 2393 din 21 decembrie 2004 și Hotărârea nr. 1762 din 22 decembrie 2005.
19. *Ordonanța de urgență nr. 79 din 14 iulie 2005 pentru modificare și completarea Legii nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane*, publicată în Monitorul Oficial nr. 629 din 19 iulie 2005.
20. *Legea nr. 95/2006 privind reforma din domeniul sănătății*, publicată în M.Of.nr.372/aprilie 2006.
21. *H.G. nr.1720/2006 pentru aprobarea Planului Național de Acțiune 2006 – 2007 pentru implementarea Strategiei naționale împotriva traficului de persoane 2006 -2010*, publicată în Monitorul Oficial nr. 1009 din 19 decembrie 2006.

III. LUCRĂRI ELABORATE DE AUTORI ROMÂNI

Tratate, cursuri, monografii:

1. **V.Dongoroz, S.Kahane, I.Oancea, R.Stănoiu, I.Fodor, N.Iliescu, C.Bulai, V.Roșca**, *Explicații teoretice ale Codului penal român, Partea Generală*, vol.I, Editura Academiei Române, București, 1969.
2. **V.Dongoroz**, *Drept penal*, (reeditarea ediției din 1939), Asociația de Științe Penale, București, 2000.
3. **I.Neagu**, *Tratat de drept procesual penal*, Ed. Lumina Lex București, 2006
4. **G.Antoniou**- *Infrațiuni prevăzute în legi speciale*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București 1976.
5. **V. Dobrinoiu**, *Corupția în dreptul penal român*, București, 1995.
6. **V.Dobrinoiu**, *Drept penal. Partea specială*, Ed. Lumina Lex, București, 2004.
7. **Al.Boroi, S.Corlățeanu** –*Drept Penal.Partea generală, Culegere de spețe pentru uzul studenților*, Ed. All Beck, București 2003.
8. **Al.Boroi, N.Neagu, V.Sultănescu**- *Drept penal. Partea specială, Culegere de spețe pentru uzul studenților*, București 2002.
9. **G. Antoniu, Șt. Daneș, M. Popa**, *Codul penal, comentat și adnotat. Partea specială*, vol. II, Editura Științifică, București, 1976.

10. **C-tin Mitrache, C.Mitrache**, *Drept penal român. Partea generală*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Universul juridic, București, 2003.
11. **T.Drăgan**, *Drept constituțional și instituții politice. Tratat elementar*, Editura „Lumina Lex”, București, 1998, vol.I.
12. **T.Amza**- *Criminologie*, Ed. Lumina Lex, București, 1998.
13. **Gh.Nistoreanu, Al.Boroi**, *Drept penal, Parte specială*, Ediția 3, Editura All Beck, București, 2005.
14. **Gh.Mateuș, Violeta Elena Petrescu, Nicoleta Stetroi, Elena, Onu, Aurel Dublea, Sofica Luca, Daniela Iovu, Radu Dimitrie Tărniceriu, Georgeta Lăcrămioara Gafta, Cătălin Luca, Raluca Alexandra Prună**, *Traficul de ființe umane. Infractor. Victimă. Infracțiune*, Editura Asociația Alternative Sociale, Iași, 2005.
15. **N. Cristus**, *Traficul de persoane, proxenetismul, crima organizată. Practică judiciară*, Editura Hamangiu , 2006
16. **O.Bejan, Gh.Butnaru**, *Traficul de ființe umane*, Material didactic, Editura Pontos, Chișinău, 2002, p.70.
17. **I.Bidu**, *Crima organizată transfrontalieră*, Editura ANI, București, 2004.
18. **T.Bogdan, I.Sintea**, *Analiza psihologică a victimelor, Rolul ei în procesul judiciar*, Ed. Ministerul de Interne – Serviciul editorial și cinematografic, București, 1998.
19. **I.Chipăilă, C.Drăghici, C.E.Ștefan, Ligia T.Pintilie, G.Oloeriu, M.C.Țupulan**, *Globalizarea traficului de copii*, Editura SITECH, Craiova, 2006.
20. **Avram, Marieta**, *Filiația, Adopția națională și internațională*, Editura All Beck, București, 2001;
21. **Bodoască Teodor**, *Legislația adopțiilor, Comentarii și explicații*, București, Editura All Beck, 2006
22. **I.Dascălu, G.Țical**, *Curs de combatere a criminalității organizate*, Editura Academica, București, 2001.
23. **M.Delcea**, *Ghid de practici și proceduri privind repatrierea minorilor neînsoțiți, cetățeni români, aflați în afara Românie*, Oficiul Național pentru Refugiați, București, 2003.
24. **D.Diminescu, S.Lăzăroiu**, *Fluxurile migraționiste. Migrația cetățenilor României; strategii de Mobilitate*, 2001.
25. *Drepturile copilului și tânărului, vol.I*, Documente internaționale, Institutul Român pentru Drepturile Omului, 2002.
26. **Nicoleta Druță, Elena Timofticiuc, Livia Deac, Antoaneta Firuța Tacea, Ioaneta Vintileanu, Mădălina Argeșanu, Cristina**

- Stepanescu**, *Ghid de prevenire a traficului de ființe umane, UNICEF – Reprezentantă în România – București, MarLink, 2004.*
27. **Gabriela Alexandrescu, Georgeta Păunescu, Daniela Munteanu, Daniela Nicolăescu, Iulia Nițulescu, Diana Șerban, P.Matei, B. Barbu, M.Dumitrescu, V.Nicolăescu**, *Ghid de bune practici pentru asistarea copiilor victime ale traficului în scopul exploatării sexuale*, martie 2004.
28. **V.Duculescu**, *Protecția Juridică a Drepturilor Omului – mijloace interne și internaționale – Ediție nouă, revăzută și adăugită*, Lumina Lex, București, 2002.
29. **E.Hedesiu**, *Contracararea crimei organizate transfrontaliere*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2005.
30. **I.C.Ichim**, *Minorul – în reglementările europene*, Editura Timpul, Iași, 2003.
31. **D.Miclea**, *Cunoașterea crimei organizate*, Editura Pygmalion, Ploiești, 2001.
32. **N.Mitrofan**, *Psihologie judiciară*, Casa de Editura și Presă „Șansa” SRL, București, 1992
33. **Gh.Nistoreanu, C. Păun** - *Criminologie*, Ed. Nova, București 2000
34. **D. Petrovai, O. Negru** – *Suport de curs: startegii de intervenție în consilierea psihologică a victimelor traficului de ființe umane*, noiembrie 2003, OIM București.
35. **Rodica M.Stănoiu**, *Criminologie*, Editura „Oscar Print”, București, 1999.
36. **I.Suceavă, Fl.Coman**, *Criminalitatea și organizațiile internaționale*, Editura Romcartexim, București, 1997.
37. **T.Toader**, *Drept penal, Partea specială*, Ediția a II-a, revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2007.
38. **D.Tudor**, *Istoria sclavajului în Dacia romană*, București, 1957.
39. **G. Ungureanu**, *Criminologie*, Ed. Academică, București 2002.
40. **Ioaneta Vintileanu, Margareta Flesner, Adina Petrescu, Violeta Sechely, Budimir Babovic, Dragana Marcovic, Dragan Plazinic**, *Traficul de persoane: Traficul de femei și copii*, Forumul regional România-Iugoslavia, București, 2001.

Studii. Articole

1. **G. Antoniu**, *Consimțământul victimei*, Revista de drept penal nr.4/2003.
2. **Mariana Boieru**, *Infracțiuni privind traficul de persoane*, în Dreptul nr.9/2003
3. **Gh. Botnaru** - *Analiza juridico-penală a traficului de ființe umane*, Revista Națională de Drept nr. 3/2002.
4. **V. Pasca**, *Cerșetoria și vagabondajul – între dezincriminarea de facto și dezincriminarea de jure*, Dreptul, nr.8/1999.
5. **Colectiv**, *Lupta Europei de Sud-Est împotriva traficului de persoane, Pactul de Stabilitate pentru Europe de Sud-Est, Grupul de lucru privind traficul de ființe umane*, Viena, 2004.
6. *Ghid de practici și proceduri privind repatrierea minorilor neînsoțiți, cetățeni români, aflați în afara României*, Oficiul Național pentru Refugiați, 2003.
7. **Colectiv**, *Răspuns la problema traficului de copii: ghid introductiv cu privire la intervențiile bazate pe drepturile copilului, extras din experiențele organizației Salvați Copiii în Europa de sud-est*, Editat de Sandra Thomsen, Publicat de Salvați Copiii, Programul Regional de Răspuns la Problema Traficului de Copii, Europa de sud-est, 2004, Galit Wolfensohn – București: Speed Promotion, 2004.
8. **Gianina Anemona Cudrițescu** – *Protecția juridico-penală a femeii în documentele internaționale*, Revista „**Studii de drept românesc**”, nr. 3-4/2002;
9. **Bianca Dragomirescu**, *Traficul de persoane. Aspecte teoretice și practice*, București, 2008
10. **Antoaneta Darie**, *Traficul de ființe umane – tema secolului XXI în domeniul apărării drepturilor omului*, ziarul „Poliția română”, nr.10(728), 10-16 martie 2004.
17. **Viorel Rrobu și Luiza Branza**, *Factori de risc și consecințe pentru sănătatea victimelor traficului de persoane*, Iasi, 2008
11. **R. Dascălu**, *Protecția copilului în România, Aspecte juridice și educative*, Editura ARVES, Craiova, 2003.
12. **Europol**, *Traficul de ființe umane – perspectivă europol*, ianuarie, 2004.
13. **Europol**, *Traficul de ființe umane, abuzul asupra copilului*, ianuarie, 2004 .
14. **I. Lascu**- *Incriminări privind traficul de persoane*, Revista de drept penal nr. 3/2002

15. **I. Lascu-** *Incriminări privind traficul de persoane*, Revista “Dreptul “ nr: 7/2002.
16. **S. Lăzăroiu**, *Trafficking in women. A sociological perspective*, în *Sociologie Românească*, 2/2000.
17. **S.Lăzăroiu, Monica Alexandru**, *Who is the next victim? Vulnerability of young Romanian women to trafficking in human beings*, IOM, București, 2003.
18. *Raport privind situația traficului de persoane în România – colectiv*, Ministerul Administrației și Internelor, Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane, București, 2007.
19. **O.I.M.**, *Trafficking in Women and Children, Moldova. Barometrul opiniei publice – Republica Moldova CSOPI Taylor Nalson Sofres*, ianuarie 2001
20. **O.I.M.**, Biroul din București, *Vulnerabilitatea tinerelor din România față de traficul de ființe umane*, cercetare realizată de Centrul pentru Sociologie Urbană și Regională (CURS), 2005.
21. **C. Olaru-** *Proxenetism, Trafic de persoane*, RDP nr. 7/2002; 2/2003;
22. **Standardul regional de instructaj anti-trafic pentru poliție în sud-estul Europei**, manual elaborat în cadrul Programului cuprinzător de instruire și perfecționare pentru abordarea problemei traficului de persoane în sud-estul Europei, de către Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicilor de Migrație și Ministerul de Interne al Austriei în 2003.
23. **L. Stănescu**, *Consimțământul victimei traficului de persoane, Efecte*, Revista de Drept Penal, nr.3/2004.
24. **E.Tanislav, C-tin. Croitoru**, *Infracțiuni privind regimul protecției și promovării drepturilor copilului. Cerșetoria*, Revista „Dreptul” nr.9/2006.
25. **Ioaneta Vintileanu, Marina Roman – Femeia în criminalitate**, Uniunea Europeană, 2000;
26. **UNICEF**, *Ghid referitor la protecția drepturilor copiilor victime din sud estul european*, mai 2003.
27. *Anuarul Statistic al României 2000*, Institutul Național de Statistică, București;

IV. LUCRĂRI ELABORATE DE AUTORI STRĂINI

1. **Herrero Herrero C.**, *„Migracion de extranjeros. Su relacion cu delincuencia.Perspectiva criminologica”*, Spania, 2003,
2. **Kajsa Claude**, *Sweden battles human trafficking*, Suedia, 2005

3. **F. Parkinson**, *Post Trauma Stress*, Sheldon Press, Londra, 1993
4. **Esteban Perez Alonso**, *Trafico de personas e inmigracion clandestina, un estudio sociologico, internacional y juridico-penal*, Valencia, 2008
5. **Rio Fernandez**, *Globalizacion y inmigracion, El reto del siglo XXI*, Spania, 2005
6. **M.Dottridge**, *Kids as Commodities? Child Trsficking and What to do about it*, International Federation Terre des Hommes, Germany, May, 2004.
7. **E.N.A.C.T.** (European Network Against Child Trafficking), *A Report on Child Trafficking, Bulgaria, Denmark, Italy, Romania, Spain, United Kingdom*, March 2004.
8. **Melisa Farley, H.Barkan**, *Prostitution, Violence Against Women and Posttraumatic Stress Disorder*, San Francisco Journal, 1998.
9. **Sh. Glueck, Eleonor Glueck**, *Predicting Delinquency and Crime*, Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press, 1967.
10. **I.O.M.**, *Trafficking in Unaccompanied Minors for Sexual Exploation in the European Union*, Bruxelles, mai 2001.
11. **Kelly, E.** *Journeys of Jeopardy: O perspectivă asupra cercetărilor privind traficul de femei și copii în Europa*, I.O.M., Geneva, 2002.
12. **Jackie Lynne**, *Streea prostitution as sexual exploation*, Canada, Vancouver, 1998.
13. **M. Lyman și G.Potter** – *Criminalitatea organizată*, Editura P.Hall, Washington, 1997.
14. **Sven-Axel Mansson**, *Studii*, Universitatea din Sud, Școala Superioară de Științe Sociale (Suedia), 2004.
15. *Raportul Departamentului de Stat al Statelor Unite referitor la practicile privitoare la drepturile umane*, 2007.
16. **The International Labor Office**, *Every Child Counts-New Global Estimates on Child Labor, IPEC-SIMPOC*, Geneva, 2002.
17. **The International Labor Office**, *Strategy and Tool against child labour*, IPEC, Geneva, 2004.
18. **M. Van Reisen, Ana Stefanovic**, *Lost kids, lost futures. The European Union's response to Child Trafficking*, International Federation Terre des Hommes, Geneva, September 2004.
19. **J.Symonides, V.Volodin**, *Human rights of women, a collection of international and regional normative instruments*, UNESCO, 1999.
20. **G.Vaz Cabral**, *Traficul minorilor neînsoțiți în Uniunea Europeană, abordare comparativă*, IOM, Paris 2003.

21. **A. Wolthuis, M.Blaak**, „*Trafficking in Children for sexual purposes from Eastern Europe*”, Amsterdam: ECPAT Europe Law Enforcement Group, 2001.
22. **Cathy Zimmerman, Katherine Yun, Charlotte Watts, Inna Shvab, Luca Trappolin, Mariangela Treppete, Franca Bimbi, Sae-tang Jiraporn, Ledia Beci, Marcia Albrecht, Julia Bindel, Linda Regan**, *The health risks and consequences of trafficking in women and adolescents. Findings from a European study*, European Commission's Daphne Programme, 8 iunie 2004.
23. *Women of the World: Laws and Policies Affecting Their Reproductive Lives – East Central Europe –*, studiu editat de **The Center for Reproductive Law and Policy**, 120 Wall Street, New York, 2000.
24. International Center for Migration Policy Development, *The Relationship Between Organised Crime and Trafficking in Aliens*, Raport pregătit de Secretariatul Grupului de la Budapesta, iunie 1999.

Surse Internet:

www.copii.ro
<http://europa.eu>
www.famnet.ro
www.fbi.gov
www.insse.ro
www.legi_internet.ro
www.mj.ro
www.scj.ro
www.secicenter.org
www.psihologiaonline.ro
www.sens.org.ro
www.state.gov
www.unodc.org
www.hcc.net
www.adoptiromania.ro
www.travel.state.gov
www.anitp.mai.gov.ro
www.accente.com.md
www.alternativesociale.ro
www.antitrafic.ro